ผลของการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE EFFECTS OF SQ4R TECHNIQE SUPPLEMENTED WITH MIND MAP ON THAI READING COMPREHESION ABILITIES OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

กฤษติยา หมื่นเรือคำ
Kittiya Meunreakham
ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์
Sasiphong Srisawat
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย.
Udonthani Rajabhat University, Thailand.
E-mail: kittiya5515@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ก่อนและหลังเรียน 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ มีข้อคำถามให้นักเรียนเลือกคำตอบมีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด เป็นแบบสอบถามปลายปิด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 รายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน

* Received: 17 September 2024; Revised: 9 December 2024; Accepted: 15 December 2024

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.75 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด มีความพึงใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

คำสำคัญ: การเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R, แผนผังความคิด, ความสามารถในการอ่านภาษาไทย

Abstract

The purpose of the research were: 1) to compare the Thai reading comprehensions of grade 5 students before and after using the SQ4R techniques with Mind Map. 2) to evaluate the satisfaction grade 5 students after learning by using the SQ4R techniques with Mind Map. This study was a experimental research design. The samples consisted grade 5 students in the first semester of the academic year 2023, from Bannongphue School in Nonghan number 4 group, Nonghan District, Udon Thani Province, a total of 8 students. They were selected by using Cluster Random Sampling. The research instrument included: 1) The Thai reading comprehensions test, there are 4 choices of 40 questions, 2) Satisfaction management form after learning by using the SQ4R techniques with Mind Map, as a closed questionnaire with 5 levels: highest, high, moderate, low, lowest for 20 questions. Data analysis Included mean, standard deviation, and independent t-test.

The research finding were as follows: 1) The students learning by using the SQ4R techniques with Mind Map had an average score of 21.75 percent on pre-test and after school 32.12 percent on post-test. The students who learned by SQ4R techniques with Mind Map after class higher than of before with a statistical significance.05 level. 2) The students were satisfied with SQ4R techniques with Mind Map is 4.38 that is high level.

Keywords: SQ4R technique, Mind map, Thai reading comprehension ability

บทนำ

การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่ยังเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เพราะการอ่านไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษา แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดและความเข้าใจในโลก การที่บุคคลสามารถอ่านหนังสือได้ ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในสังคม ในทางกลับกัน คนที่ขาดทักษะการอ่านนับว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา อาชีพ หรือการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ในหลากหลายมิติ ในชีวิตประจำวัน การอ่านเป็นกิจกรรมที่แทรกอยู่ในทุกอณูของการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการอ่านป้ายโฆษณาที่ช่วยให้เราเลือกซื้อสินค้า การอ่านฉลากยาที่มีผลต่อสุขภาพ การอ่านหนังสือพิมพ์เพื่อรับทราบข่าวสาร การอ่านแผนที่เพื่อเดินทาง หรือแม้กระทั่งการอ่านพจนานุกรมและตำราต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะเฉพาะทาง การอ่านจึงมีบทบาทสำคัญต่อทุกเพศทุกวัย และทุกอาชีพ เพราะมันช่วยให้คนเรามีความรอบรู้ มีความคิดที่เฉียบคม และสามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกได้

ในยุคปัจจุบันที่โลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การอ่านยิ่งกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากเป็นกุญแจสำคัญในการเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองและก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การอ่านไม่เพียงแค่ทำให้เรารู้ทันต่อเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนและมีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสำคัญ เพื่อให้คนรุ่นใหม่สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีความพร้อมในการเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (ฉวีวรรณ ดูหาภินันท์, 2542)

การสอนภาษาไทยปัจจุบัน ครูภาษาไทยและนักหลักสูตรส่วนหนึ่งยังขาดความเข้าใจเรื่องของกระบวนการอ่าน (Reading Process) กระบวนการสร้างความหมาย (Meaning Making Process) และกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวกับความเข้าใจ (Comprehension/Understanding) จึงทำให้ไม่สามารถในการออกแบบและจัดกระบวนการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ เนื่องจากวงการการสอนภาษาไทยของเราขาดแคลนองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) โดยเฉพาะเรื่องความสามารถทางปัญญาที่เป็นองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถด้านความเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก กล่าวให้ง่ายขึ้นก็คือ กิจกรรมการอ่านต่าง ๆ ที่ครูภาษาไทยมักจะได้รับการอบรมนั้น เป็นเพียงกิจกรรม

เสริมมิใช่กิจกรรมที่พัฒนากระบวนการสร้างความหมายในการอ่าน (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการอ่าน โดยได้นำไปกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดให้การอ่าน ต้องมีการอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ในส่วนของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย สาระที่ 1 การอ่าน กำหนดเป็นมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน จากสถิติที่ผู้วิจัยได้เก็บรวมรวมข้อมูลจากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) (โรงเรียนบ้านหนองผือ, 2563) ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สาระการอ่านมีผลคะแนนเฉลี่ย 38.75 ซึ่งผลคะแนนระดับประเทศปีการศึกษา 2563 สาระการอ่านมีผลคะแนนเฉลี่ย 56.20 (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563) ซึ่งผลคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การสอนภาษาไทยยังขาดแคลนองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) โดยเฉพาะเรื่องความสามารถทางปัญญาที่เป็นองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนจดจำในเนื้อหา มากกว่าให้นักเรียนตีความ แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ครูขาดการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน และนักเรียนขาดทักษะในการอ่าน ไม่สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ จึงทำให้สรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองไม่ได้ ทำให้การอ่านไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ

การสอนภาษาไทยปัจจุบัน ครูภาษาไทยและนักหลักสูตรส่วนหนึ่งยังขาดความเข้าใจเรื่องของกระบวนการอ่าน (Reading Process) กระบวนการสร้างความหมาย (Meaning Making Process) และกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวกับความเข้าใจ (Comprehension/Understanding) จึงทำให้ไม่สามารถในการออกแบบและจัดกระบวนการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจให้มีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ เนื่องจากวงการการสอนภาษาไทยของเราขาดแคลนองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาพุทธิปัญญา (Cognitive Psychology) โดยเฉพาะเรื่องความสามารถทางปัญญาที่เป็นองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถด้านความเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก กล่าวให้ง่ายขึ้นก็คือ กิจกรรมการอ่านต่าง ๆ ที่ครูภาษาไทยมักจะได้รับการอบรมนั้น เป็นเพียงกิจกรรม

เสริมมิใช่กิจกรรมที่พัฒนากระบวนการสร้างความหมายในการอ่าน (เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2555)

การสอนด้วยเทคนิค SQ4R เป็นวิธีการอ่านที่ได้รับความนิยม โดยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognitive Theory) ซึ่งเน้นความตระหนักรู้และการควบคุมกลไกการอ่านเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ เข้าใจเนื้อหาที่อ่านผ่านกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นขั้นตอน รวมถึงตรวจสอบและประเมินตนเองระหว่างการอ่าน ผู้เรียนจะอ่าน สรุปเนื้อหา และประเมินผลหลังการอ่าน หากยังไม่เข้าใจจะกลับไปอ่านอีกครั้งเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ เทคนิค SQ4R ยังส่งเสริมการใช้ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) เพื่อช่วยผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แผนผังความคิด (Mind Map) ซึ่งเป็นเทคนิคที่นำไปใช้เพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังที่บูซาน (Buzan, Tony and Buzan, Barry, 1973) อธิบายว่า แผนผังความคิดเป็นการทำงานร่วมมือกันของสมองซีกซ้ายและซีกขวา ในการเชื่อมโยงความคิดและมีโครงสร้างการทำงานของสมองในการติดต่อ จัดการรวบรวม บันทึก และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นั้น ควรจะเริ่มด้วยความคิดหลัก (Main Idea) ที่จุดกลางแล้วแตกสาขาแยกย่อยออกไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับชาตรี สำราญ และทิศนา แขมมณี ที่ได้ให้ความหมายแผนผังความคิดว่า เป็นผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิด ให้เห็นเป็นโครงสร้างในการรวมเนื้อหา แสดงความหมายและความเชื่อมโยงของความคิดหรือสาระนั้น ๆ (ชาตรี สำราญ, 2542; ทิศนา แขมมณี, 2564)

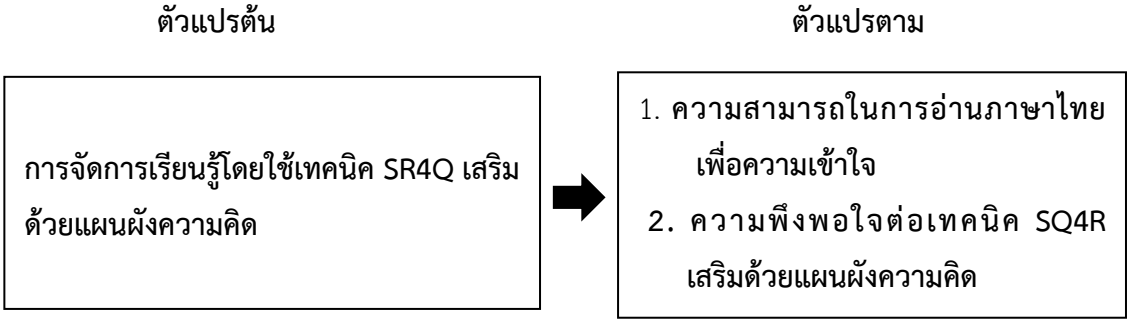
จากการศึกษาปัญหาและผลการวิจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัย มีความเห็นว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ4R ซึ่งพัฒนาโดยวอลเตอร์ พอค (Walter Pauk, W, 1984)เนื่องจากเป็นวิธีสอนที่สามารถนำไปสอนได้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่าน โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่คาดว่าจะรู้จาก เรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว จดจำได้ดีและทบทวนเรื่องราวที่อ่านได้ อย่างมีประสิทธิภาพ (สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ก่อนและหลังเรียน

2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชาการและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 95 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3, 2566) โรงเรียนที่มีบริบทการจัดการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โรงเรียนบ้านหนองผือ ตำบลบ้านยา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่วัดความเข้าใจ

ในการอ่านของนักเรียน 3 ระดับ คือ ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง ความเข้าใจระดับการตีความ และความเข้าใจระดับการประเมินค่า มีข้อคำถามให้นักเรียนเลือกคำตอบมีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก

2. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่มีข้อคำถาม มีลักษะเป็นความคิดเห็น โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. เครื่องมือในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ/อุปกรณ์ และประเมินผล จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง จำนวน 12 ชั่วโมง

4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ใบรับรองเลขที่ อว 0622.7/402 รับรองเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 และดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนวิธีการ คือ ทดสอบความสามารถการอ่านภาษาไทยก่อนเรียนและดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนการสอนโดยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนการสอน 6 แผน ดำเนินการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 12 ชั่วโมง และหลังจากการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ทดสอบความสามารถการอ่านภาษาไทยหลังเรียนและนำข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เลือกใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ dependent t-test

2) การหาค่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.75 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 32.12 คะแนน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	T-test	p
ก่อนเรียน	8	21.75	2.76	27.66	.000
หลังเรียน	8	32.12	2.58		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด	8	**4.38**	**0.10**	**มาก**

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการใช้การเรียนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.75 คะแนนคิด คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจเฉลี่ยหลัง

เรียน 32.12 คะแนน ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทีละขั้น โดยเริ่มจากการสำรวจ (Survey: S) เป็นขั้นที่นักเรียนอ่านในใจอย่างคร่าว ๆ สำรวจบทอ่านตั้งแต่ ชื่อเรื่อง หัวข้อย่อยเพื่อหาใจความสำคัญของเรื่องแล้วให้นักเรียนได้ตอบคำถาม (Question: Q) จากการอ่านเพื่อให้เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย และจับประเด็นที่สำคัญไว้ในการตอบคำถามนี้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วางแผนและจากนั้นในขั้นต่อไปอ่านอย่างรอบคอบ (Read: R) เพื่อหาคำตอบ โดยอ่านทีละหัวข้อ ขณะที่อ่านจะต้องค้นคว้าหาคำตอบ โดยการจดบันทึกเป็นรายกลุ่มในขั้นจดบันทึก (Record) ในรูปแบบแผนผังความคิด และนำเสนอผลงานของกลุ่มโดยใช้สำนวนภาษาของตนเองในขั้นสรุปใจความสำคัญ (Recite: R) และให้นักเรียนวิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น อภิปราย ซักถาม เรื่องที่อ่าน (Reflect: R) ด้วยขั้นตอนการสอนที่ละเอียดชัดเจนนี้ขั้นตอนการอ่านไม่ซับซ้อนทำให้ผู้อ่าน อ่านอย่างมีทิศทางโดยเริ่มจากขั้นตอนที่ง่าย ๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นในที่สุดก็ถึงเป้าหมาย จึงทำให้ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งในขั้นตอนการจดบันทึกเป็นการจดบันทึกในรูปแบบแผนผังความคิด ตามความเข้าใจจากเรื่องที่อ่าน และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับคำถามที่ครูถามทำให้บรรลุเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอภิปัญญา (Metacognitive) ที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดของตนสามารถควบคุมความคิดตลอดจนประเมินวางแผน และจัดระบบความคิดของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรรณ พูลเขาล้าน ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค SQ4R สูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อเทคนิค SQ4R อยู่ในระดับพึงพอใจมาก (พรพรรณ พูลเขาล้าน, 2563) และปาริชาติ นามน้าวแสง ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชันประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค SQ4R พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้เทคนิค SQ4R ที่มีประสิทธิภาพเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.88 (ปาริชาติ นามน้าวแสง, ประสพสุข ฤทธิเดช, และชัยวัฒน์ สุภัควรกุล, 2563)

ประการที่สอง พบว่า การจัดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ในขั้นการจดบันทึกในแผนผังความคิด (Mind Map) เพื่อสรุปใจความสำคัญ

จากเรื่องที่อ่าน เป็นการนำเสนอข้อมูลในลักษณะแผนที่ความคิด ความรู้ จากเรื่องที่ได้อ่าน โดยการใช้ภาพ สีเส้นและการโยง แทนการจดบันทึกแบบเดิม ซึ่งมีประโยชน์มากในชีวิตประจำวัน เช่น การวางแผน การบันทึกช่วยจำ การสรุปบทเรียน สามารถทำให้จดจำและทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ง่ายยิงขึ้น และสามารถเขียนประเด็น ความคิดได้หลากหลายมุมมอง ทำให้สมองได้คิดได้ทำงานตามธรรมชาติและมีการจินตนาการ กว้างไกลขึ้นที่ให้นักเรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ข้อความอย่างรัดกุมหรือย่อ ๆ ตามความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งแผนผังความคิดให้ประโยชน์มากมายทั้งในชีวิตประจำวัน และในการทำงาน ในการวางแผนงาน การบันทึกช่วยจำ และการสรุปบทเรียน ดังที่ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ กล่าวว่า แผนผังความคิดจะเป็นเครื่องมือในการเรียนภาษาไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน การเรียนวรรณคดีช่วยให้สามารถจำเรื่องราวในวรรณคดีได้ แม่นยำขึ้น ช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันและเป็นการกำหนดทิศทางในการเขียนเรื่องราว ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2550) สอดคล้องกับ พรภิมล ศรีเรือง ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด ในวิชาภาษาไทย พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (พรภิมล ศรีเรือง, 2563) และเชิญพร สีสุดทา ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเขียนสื่อสารภาษาไทย ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 83.0/85.83 และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เชิญพร สีสุดทา, 2561)

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 5 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) = 4.38, S.D. = 0.10)

ประการแรก การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด เป็นการเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยเริ่มต้นจากขั้นที่ไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก นักเรียนมีความสุข ความเพลิดเพลิน โดยผู้เรียนได้ฝึกคิดตลอดเวลา กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนมีอิสระในการคิดทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เนื้อหาที่นำมาให้อ่านน่าสนใจไม่ยากหรือง่ายเกินไป มีความเหมาะสมกับวัยผู้เรียน จึงมีแรงจูงใจให้นักเรียนติดตามอ่าน โดยผู้วิจัยได้เลือกบทอ่านจากหนังสือเรียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ทำให้นักเรียน

เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยครูจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี จูงใจของ Maslow ที่อธิบายถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน ที่เกิดจากความพึงพอใจว่า เมื่อความต้องการได้เกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นจะคงอยู่ และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันบุคคลมีพฤติกรรมโน้มเอียงไปในทางที่จะช่วยบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวราวรรณ นันสถิตย์ เรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วราวรรณ นันสถิต, 2563)

ประการที่สอง นักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับดี เพราะสื่อที่นำมามีความหลากหลาย เช่น บทความ ซึ่งเป็นเนื้อหาใกล้ตัวน่าสนใจ มีความเหมาะสมกับนักเรียน มีการประเมินผลที่มีเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมุ่งมั่นตั้งใจ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความสนใจที่จะอ่านมีความพึงพอใจที่จะพัฒนางานของตนให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกู๊ด (Good, Carter. V, 1973) ที่กล่าวว่า สภาพหรือระดับความพอใจเป็นผลงานมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิญพร สีสุดทา ได้ศึกษาผลการพัฒนาการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เท่ากับ 83.0/85.83 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการเขียนสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 0.7166 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.66 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) = 4.66,S.D.= 0.54) (เชิญพร สีสุดทา, 2561)

ด้วยเหตุผลสองประการข้างต้นทำให้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด นักเรียนชันประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองผือ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 21.75 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 32.12 คะแนน 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ผู้สอนควรวางแผน สำรวจ และปรับเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจรูปแบบของการสรุปใจความสำคัญ ลงในแผนผังความคิด

2. การทำกิจกรรมเป็นคู่ โดยการให้อิสระในการเลือกคู่ในทำกิจกรรมและนำเสนอผลงาน รวมไปถึงในชั้นเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่างแบบคละความสามารถนั้น สามารถช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและความกระตือรือร้นต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น

3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R ในขั้นแสดงความคิดเห็น นักเรียนยังขาดความมั่นใจไม่กล้าแสดงออก ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนเก่ง ช่วยเหลือนักเรียนปานกลางและอ่อน คอยแนะนำ และเสริมแรง เพื่อให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน ถึงการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด ที่นักเรียนให้ความสนใจ เพื่อนำไปใช้กำหนดเป็นเนื้อหาในการจัดกิจกรรม การเรียนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนมากที่สุด เช่น ในการวิจัยในครั้งนี้ นักเรียนมีความชื่นชอบการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิด เรื่อง ครอบครัวพอเพียง มากที่สุด เพราะเป็นเนื้อหาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดในรูปแบบอื่น ๆ ที่ให้ผู้เรียนได้ออกแบบแผนผังความคิดเองในการใช้ภาพและสี อาจจะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน และมีความสุขในการทำใบงานมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค SQ4R เสริมด้วยแผนผังความคิดที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองและไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ฉวีวรรณ ดูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน.* กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาคาร.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2555). การสอนอ่านอย่างเป็นกระบวนการ. *วารสารวิชาการ*, 15 (1), 80.

ชาตรี สำราญ. (2542). *หลากหลายวิธีสอนที่ไม่หลอกวิธีเรียนรู้.* กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

เชิญพร สีสุดทา. (2561). การพัฒนาการเขียนสื่อสารภาษาไทย ของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้แผนผังความคิดประกอบแบบฝึกทักษะ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร์อยเอ็ด*, 13(3), 3-9.

ทิศนา แขมมณี. (2564). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ นามน้าวแสง, ประสพสุข ฤทธิเดช, และชัยวัฒน์ สุภัควรกุล. (2563). การพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชันประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค SQ4R. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(2), 121-129.

พรพรรณ พูลเขาล้าน. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning ร่วมกับเทคนิค SQ4R. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้.* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรภิมล ศรีเรือง. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน *รายงานการวิจัย*. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี.

โรงเรียนบ้านหนองผือ. (2563). *รายงานผลการประเมินตนเอง.* อุดรธานี : โรงเรียนบ้านหนองผือ,

วราวรรณ นันสถิต. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 41(4), 73-85.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2550). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้.* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3. (2566). *ระบบจัดการข้อมูลนักเรียน.* เรียกใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 จาก https://portal.bopp-obec.info/obec66/.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน.* กรุงเทพมหานคร : 9199 เทคนิคพริ้นติ้งนิทาน.

Buzan, Tony and Buzan, Barry. (1973). *The Mind Map Books.* Radiant Thinking. London : BBC Books.

Good, Carter. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw Hill.

Walter Pauk, W. (1984). Reading world. *The new SQ4R*, (23), 274-275.